

[\[omslaget\]](#)

L. L. Laestadiuksen 1849 antama selvitys Kangosen lapinlähetyskoulusta saman henkilön luoman kirjoitelman kanssa, joka koskee opetusta kuin myös lappalaisten sosiaalisia oloja ja kirkkokuria.

[<sida1>](#)

Saap. 17 elokuuta 1849

Arvoisalle konsistorille

Nöyrä anomus, joka liittyy Kuninkaallisen Majesteetin asiaan, tehty lasten täysihoidosta lähetyskoulussa myös vuotta 1850 varten.

Arvoisan konsistorin aikaisemmin antaman ohjeistuksen mukaisesti allekirjoittanut rohkenee täten luovuttaa arvoisan konsistorin tutkittavaksi selvityksen varoista, joita on käytetty köyhien lappalaislasten opetukseen ja ylläpitoon Kangosen lähetyskoulussa 1849 [<sida2>](#) [<sida3>](#) [\[Lähetyskoulun kustannusten selvitystä ei ole suomennettu. Katso ruotsinkielistä tekstiä.\]](#)

* Laskelma *

Yllä esitetyn laskelman yhteydessä huomautetaan,

1. Että debet ja kredit luvut ovat yhteneväiset
2. Että koulun tarjoaman ylläpidon ja opetuksen saaneita lapsia on ollut 32
3. Että lisäksi 19 lasta on käynyt koulua omalla kustannuksellaan
4. Että lisäksi useita vanhempia henkilöitä on oman hartaudentarjoituksen vuoksi osallistunut kouluopetukseen
5. Uskonnollinen ilmapiiri ja silmännähtävä tapojen paraneminen, joka jo viime vuoden aikana alkoi levitä Lainion koulusta, on katekeetta Raattamaan hartaan vaivannäön ansiosta edelleen vakiintunut Jukkasjärven lappalaisväestön samoin kuin Jukkasjärven ja Pajalan suomalaisväestön keskuudessa; [<sida4>](#)
6. Huomioon ottaen tuntuvat majoituskustannukset, jolla Lainion kylän asukkaita jouduttiin rasittamaan viime vuonna, nähtiin soveliaaksi muuttaa koulutoimi Pajalan pitäjän alueella olevaan Kangosen kylään, jotta itse koulutoimesta johtuvat kustannukset eivät kohdistuisi saman kylän asukkaille joka vuosi.
7. Koululasten kuulustelussa, jonka pidin 24. huhtikuuta, nämä osoittivat kauniita edistysaskeleita sekä sisä- että ulkoluvussa, samaten useimmilta onnistui kuvailla lukemansa kappaleen sisältö. Ne, jotka loppiaisen aikaan kouluun tullessaan tuskin tunsivat kirjaimia, kykenivät nyt lukemaan sisältä puhtaasti, vaikkakaan ei vakuuttavasti. Ne, jotka viime vuonna olivat olleet Lainion koulussa, olivat tämän lukukauden aikana edistyneet niin, että voivat edukseen osallistua rippikouluun. Myös ne lapset, jotka tullessaan kouluun osasivat heikosti lukea sisältä, olivat tämän lukukauden aikana kohtaneet taitojaan niin, että heidät voitiin katsoa kelvollisiksi rippikouluun.
8. Aikaisempi vakuuttuneisuuteni siitä, että lapset oppivat enemmän neljässä kuukaudessa taitavan katekeetan ohjauksessa kuin mitä he oppisivat koko vuodessa uudisasukkaan luona, vahvistui suoritettuna kuulustelun aikana. Minun

mielestäni lapset, jotka ovat nyt osallistuneet katekeetta Raattamaan opetukseen kahtena lukukautena, ovat edistyneet enemmän kuin ne lapset, jotka ovat osallistuneet niin kutsutuille kruununkoulujaksoille kahtena vuotena, olkoonpa kyse ymmärryksen valaistumisesta tai sydämen jalostumisesta. Rohkenenpa siis tämän käytännössä hankitun kokemuksen perusteella alistaa korkea-arvoisen konsistorin valistuneen tutkinnon alaiseksi, täyttävätkö niin kutsutut kruununkoulut tarkoitustaan, koskapa ne eivät pitkiin aikoihin ole voittaneet yleistä luottamusta eivätkä saa aikaan minkäänlaista paikkakunnan tapojen paranemista tai moraalin jalostumista. Erityisesti juuri tähän viimeiseen kohtaan eli tapojen näkyväiseen muutokseen, mikä kiistämättä on lähetyskoulujen seurausta niin eteläisemmillä lappalaisalueilla kuin nyt viimeksi Lapin pohjoisimmassa osassa, on myös seudulla <side5> virkaa toimittavan siviilivirkamiehen huomio kiinnittynyt, vaikkakin Tornion lapissa tapahtuneen tapojen muutoksen ovat eri raportoijat aistineet ja arvoineet jonkin verran eri lailla.

9. Koska kuitenkin Tornion lapissa tapahtunut tapojen ja ajattelutavan muutos on kiinnittänyt yleistä huomiota niiden raporttien perusteella, jotka virkaa toimittava kruunuvouti Hackzell sekä piirilääkäri tohtori Wretholm ovat jättäneet Piitimen maaherranvirastoon ja jotka sanomalehtien välityksellä ovat tulleet julkisiksi, niin mielestäni olosuhteet pakottavat minut Lainion – Kangosen koulutoimen vuoksi ja jotta muutoksen aikaansaanut itse opetusmenetelmä ei tulisi väärin ymmärretyksi, jättämään lyhyen mutta todenmukaisen ja todistettavissa oleviin faktoihin perustuvan selityksen nykyisin tunnettuun muutokseen.
10. Koska, kuten aikaisemmista tarkastusasiakirjoista ja hajanaisista lehtiartikkeleista on käynyt ilmi, lappalaisten moraalin rappio ilmeni varsinkin porovarkauksina ja päihdyttävien juomien hillimättömänä himona, joita omanvoitonhaluiset kapakoitsijat häikäilemättömästi pitivät saatavilla kuninkaallisesta kiellosta huolimatta, minkä vuoksi yksinkertainen kansa köyhtyi sekä ruumiillisesti että sielullisesti, käsitin jokaisen sielunhoitajan velvollisuudeksi, että niin Herran huoneessa kuin kinkereillä ja muissa sopivissa tilaisuuksissa varoittaa sokaistua kansaa vahvojen juomien väärinkäytöstä. Kuitenkin, koska näillä varoituksilla ei aluksi näyttänyt olevan vaikutusta kansan vakaumukseen, näin välttämättömäksi nuhdella saarnatuolista ankarammin sekä kapakoitsijoita että juopottelijoita, minkä seurauksena yksi lappalaismies Kaaresuvannon seurakunnasta, Pehr Jonsson Pilto, antoi raittiuslupauksen, jonka kuulutin kirkossa kehoittaen muita seuraamaan esimerkkiä. Mutta tämä ensimmäinen esimerkki ei vaikuttanut muiden vakaumukseen. Pehr Jonsson Piltoa pilkkasivat sekä kapakoitsijat että juoppolallit, ja seurakunnan suurin kapakoitsija halusi jo seuraavana sunnuntaina näyttää toteen, että Pilto oli rikkonut raittiuslupauksensa samana päivänä kuin se kuulutettiin. Pilto oli <side6> nimittäin ollut veljensä häissä ja juonut siellä lasillisen punaviiniä, jonka tarkkanäköinen kapakoitsija näki konjakiksi. Rohkaisin sitäkin enemmän Piltoa pysymään aikomuksessaan ja kovensin entisestäänkin saarnatuolista kaikuja nuhteita, luin suurempien juhlien aikana kuninkaallisen kiellon tuoda viinaa Lappiin ja otin siitä perusteen osoittaa, kuinka kapakoitsijat olemalla välittämättä kiellosta ovat kuninkaallisen majesteetin lain rikkojia. Kuitenkin niin kapakoitsijat kuin juoppolallitkin uhmasivat

kuninkaallista kieltoa ja minun antamiani nuhteita. Suurin kapakoitsija, joka kaiken lisäksi oli seurakunnan lukkari, toi joka sunnuntai mukanaan taskumattinsa, josta ikään kuin uhmaten otti ryyppyjä koko seurakunnan nähden, usein keskellä kirkon oviaukkoa. Ja Piltoa lisäksi kaikki pilkkasivat ja herjasivat hänen raittiyslupauksensa vuoksi. Kruununpalvelija, jonka olisi pitänyt kitkeä kyseinen lainrikkomus, oli sidottuna sekä käsistään ja jaloistaan osittain oman viinanhimonsa vuoksi ja osittain appiukkonsa, mainitun lukkarin ja suurkapakoitsijan uhkausten vuoksi. Jos nimittäin kruununpalvelija olisi uskaltanut ahdistaa jotakuta muista kapakoitsijoista, nämä olisivat kursailematta ilmiantaneet tämän appiukon viinan vähittäiskaupasta, juuri kuten nimismies itse ilmiannettiin juopumuksesta ja tappelusta sunnuntaina, mutta asia painettiin villasella.

11. Huolimatta kapakoitsijoiden uhmasta kovennettiin saarnatuolista heitettyjä nuhteita, mikä lopulta vaikutti joidenkin paremman mielen omaavien vakaumukseen. Vuoden sisällä siitä, kun ensimmäiset nuhteet kuultiin saarnatuolista, jotkut kapakoitsijat olivat tulleet vakuuttuneiksi rikollisesta menettelystään ja olivat siis oman sisäisen vakaumuksensa vuoksi lakkauttaneet kapakkatoimensa. Lopulta myös Pilto sai joitakin lappalaisia puolelleen, joista tuli innokkaita raittiudenystäviä. Pilto, joka koko vuoden oli kantanut päivän kuormaa ja hellettä kokiessaan pilkkaa ja ylenkatsetta raittiyslupauksensa vuoksi, tuli tämän jälkeen rohkeammaksi. Hän sai nyt vuorostaan tilaisuuden nuhdella kaltaisiansa heidän jumalattomasta elämästään. Vähitellen alkoi moni, joka oli ollut katkera sekä minua että Piltoa kohtaan, siirtyä <side7> raittiudenystävien puolelle. Koska raittius itsessään ei kuitenkaan ole kristillisyyden kokonaisuudessaan, koskapa monia raittiita turkkilaisia ja pakanoita on maailmassa, näin sielunhoitajan velvollisuudeksi nuhdella myös muita julkisia syntejä ja paheita kuten varkautta, irstaisuutta, ahneutta, ylpeyttä ym. Nämä kovat nuhteet vaikuttivat niin paljon ihmisten vakaumukseen, että moni malttoi mielensä ja tunnusti rikollisuutensa. Koska useimmat lappalaiset joko suoraan tai välillisesti ovat sekaantuneet porovarkauksiin, ei ole kummallista, jos joku sellainen heräyksen koettuaan palauttaa varastetun tavaran omistajalleen takaisin, tai ainakin tunnustaa rikoksensa, jos hän ei kykene korvaamaan aiheuttamaansa vahinkoa.
12. Katekeetta Raattamaa on lasten opettajan kutsumuksensa alusta asti ollut yksi taitavimmista lasten opettajista, mutta viinanhimo oli vähitellen saanut otteen hänestä niin, että hän - vaikkakin harvoin – tukkihumalassa käyttäytyi kuin mielipuoli, minkä vuoksi hän menetti kokonaan niiden lasten kunnioituksen, joita hänen piti opettaa. En halunnut panna viralta niin kyvykästä lasten opettajaa hänen suuresta viastaan huolimatta, vaan yritin sekä hyvällä että pahalla vaikuttaa hänen vakaumukseensa. Viran menettämisen pelosta hän tosin yritti varoa viinaa, mutta ei kyennyt voittamaan himoiaan ennen kuin hänen soimaava omatuntonsa sisäisestä moraalista vaatimuksesta pakotti hänet ehdottoman raittiiksi. Vasta silloin hän sai voiman vaikuttamaan muiden vakaumukseen. Ehdottomasta raittiudesta on siis hänelle ja muille heränneille tullut moraalinen pakko, mikä perustuu siihen kokemukseen, että yksi ainoa tilkka viinaa riistää heränneeltä kaiken sisäisen voiman sotia himojaan vastaan niin että viina vaimentaa

heränneen omantunnon ja nukuttaa myös heränneen suruttomuuteen. Jolla on levoton omatunto, voi paloviinaryypystä tulla hilpeäksi. Näin yksi ainoa ryyppy voi tukahduttaa Jumalan mielen mukaisen murheen, joka vaikuttaa parannuksen autuudeksi, jos katuvaan hakee lohdutusta Lunastajasta, eikä viinapullosta. Tässä tapauksessa heränneet näkevät viinan olevan hengelliselle elämälle tappavaa myrkyä, koska se voi nukuttaa omantunnon ja antaa katuvaiselle petollisen tunnonrauhan.

13. Katekeetta Raattamaa oli usein ja kauan toivonut saavansa opettaa lapsia, jotka olisivat koottuina yhteen paikkaan, mutta tämä toivomus ei <side8> voinut toteutua niin kauan kuin kiertokoulun opetustapa oli voimassa. Kun tämä Lapin kirkolliseen toimintaan liittyvällä kuninkaallisella säädöksellä päättyi ja kun Tornion Lapin uudisasukkaita ei voitu saada mainitun kuninkaallisen säädöksen määräämällä palkkiolla ottamaan vastaan ja opettamaan lappalaislapsia, arvoisan konsistorin suostumuksella 26 lappalaislasta koottiin kahdesta, Kaaresuvannon ja Jukkasjärven lappalaisseurakunasta Lainion kylään paikallisten uudisasukkaiden luo täysihoitoon lähetyskoulun yhteyteen ja katekeetta Johan Raattamaan haltuun, mikä tapahtui uutena vuotena 1848 ja mistä olen liittänyt arvoisalle konsistorille kertomuksen edellisen vuoden tarkastusasiakirjoihin.
14. Tässä koulussa Raattamaa sai tilaisuuden koulia lastenopetusominaisuuksiaan. Sen kyvyn lisäksi, joka hänellä on vaikuttamaan lasten mieliin, kehittämään lasten käsityskykyä, on hän itse asiassa todistanut, että kun uskonnon tutuudet esitetään oikein kansanomaisella tavalla, lausuttuina sydämen syvyydestä, sillä on enemmän vaikutusta ihmisten vakaumukseen kuin opituilla tutkielmilla ja kauniilla sanonnoilla. Omalta osaltani olen vakuuttunut, että tässä koulutoiminnassa käytössä olleita välineitä ei olisi paremmalla tavalla koskaan voitu käyttää, koskapa koko seurakunta, niin moraalisesti rappioitunut ja laista piittaamaton kuin Jukkasjärvi oli, kyettiin kahden vuoden aikana nostamaan synnin pimeydestä sen asteiseen moraaliseen jalostumiseen, mistä virkaa toimittavan kruununvouti Hackzellin raportti Piitimen maaherranvirastoon kertoo. Lääninlääkäri herra tohtori Wretholm vähäisemmällä suomenkielen taidollaan on antanut kapakoitsijoiden ja juoppolallien huijata itseään raportoimaan valheellisia tietoja maaherran virastoon. Sikäli kuin minä tilannetta tiedän, yksikään raittiusasiamiehistä, jotka raittiusseura on lähettänyt Kaaresuvantoon ja Pajalaan, ei ole ”elänyt huonoa elämää oman emäntänsä ja parempaa toisten emäntien kanssa”, joka tohtori Wretholmin raportin tieto minun on täten kiistettävä. Mitä taasen tulee uskonnollisiin ilmiöihin, joista herra tohtorilla on havaintoja Vittangin kirkosta, niin se on todellakin niin, että sama lappalaisnainen, joka siellä elehti, käyttäytyy samalla tavalla myös muissa kirkoissa, mutta se on myös tunnettua, että hän on <side9> vajaaälyinen ja että hän toisinaan on poissa tolaltaan. Ja mitä lopulta Wretholmin huomauttamiin pyörtymisiin tulee, niin tämäkin on kiistämätön tosiasia, jonka on havainnut jo Högström Lapin kuvauksessaan, mutta kaukana siitä että tämä Lapin rahvaan keskuudessa esiintyvä ilmiö olisi todiste fanatismista, koska sitä on heränneiden keskuudessa vain harvoin eikä se aiheuta mitään haittaa terveydelle. Sitä voi paremminkin pitää todisteena lappalaisluonnon tunteellisuudesta, sillä tarkastellaanpa tätä ilmiötä fysiologiselta tai psykologiselta näkökannalta, on kiistaton totuus, että

ihminen, jonka sydän on joko niin lain murtama, ettei se jaksa pumpata riittävästi verta aivoihin, tai niin evankeliumin riemastuttama, että se ajaa liikaa verta aivoihin, kummassakin tapauksessa hänen täytyy olla lähempänä taivaan valtakuntaa kuin tunteeton ja paatunut synnintekijä, joka joko kohtaa katuvaisen tai armoitetun rukoukset ja varoitushuudot pilkalla ja halveksunnalla tai kiihottuu vihaan ja kiukkuun karvaasta totuudesta, tai tulee sairaaksi ja vuoteen omaksi siitä harmista, että hän ei saanut kristityn veren janoamistaan sammutetuksi. Tällaisia esimerkkejä ei puutu kirkkohistoriasta, ei myöskään meidän ympäristöstämme. Tohtori Wretholm on maaherranvirastolle jättämässään raportissa halunnut löytää kaikenlaisia moraalisia vammoja heränneistä, esimerkiksi kohonneen sukupuolivietin, mutta hän ei ole voinut millään todellisella faktalla osoittaa, että heränneet tyydyttäisivät sukupuoliviettä jollakin säädyttömällä, luvattomalla tai kirkon kaavoja vastaan sotivalla tavalla. Sitä vastoin hän on tietien tahtoen vaiennut siitä, miten suruton joukko tyydyttää sukupuoliviettä. Hän on tarkoituksellisesti vaiennut siitä, kuinka usein hän lääkärinä joutuu tutkimaan kastettujen pakanoiden salaisia ruumiinosia Haaparannassa. Hän on tarkoituksellisesti vaiennut siitä, kuinka sivistyneet kansanluokat pitävät avioliittoa pyhänä hänen omassa ympäristössään. Hän ei ole tutkinut, kuinka monta neitoa nykyisin viedään morsiamen tuolille viattomana. Hän ei lapinmatkallaan ole tutkinut, kuinka monta veristä haavaa Kaaresuvannon raittiudenystävät ovat saaneet vastapuoleltaan, kuinka Tärenön jumalaapelkäävät viinanystävät käsittelivät yhtä Kaaresuvannon raittiusseuran lähettämää raittiusagenttia, missä aidot viinaluterilaiset raastoivat hänen vaatteensa tikareilla, kuinka hänet osassa paikoista otettiin vastaan kiväärinlaukauksin, toisissa paikoissa kiviä heittelemällä. Kaiken sellaisen, mikä voisi kelvata todisteeksi suruttoman joukon uskonnollisesta mielialasta ja jumalallisesta kiivaudesta puolustaa vanhaa viinaan upotettua uskoaan, herra tohtori on harkintakykyisesti jättänyt ilmoittamatta. <sida10>

15. En olisi kosketellut näitä Piitimen maaherranvirastolle jätettyjä raportteja, mikäli ne eivät lehdissä saamansa julkisuuden vuoksi harhauttaisi yleistä arvioita sen uskonnollisen herätyksen oikeasta luonteesta, joka Kaaresuvannon ja Lainion koulusta alkaen myös poliittisessa, juridisessa ja taloudellisessa suhteessa on saanut aikaan enemmän hyvää kuin pahaa. Vedoten tässä tapauksessa virkaa toimittavan kruununvouti Hackzellin raporttiin rohkenen täten lisätä joitakin tässä raportissa mainitsemattomia seikkoja, jotka perustuvat todistettaviin faktoihin. Edellä selvitettyjen Tornion Lapin seurakuntien olosuhteiden mukaisesti on rappeutuminen erityisesti lappalaisten mutta myös suomalaisten uudisasukkaiden keskuudessa ilmennyt hillittömänä viinan kulutuksena, mikä täällä niin kuin kaikkialla tuotti sekä fyysisen että moraalisen turmion. Ikäänkuin uhmaten kuninkaallista kieltoa tuoda viinaa Lappiin kapakoitsijoilla oli kruununpalvelijoiden valvonnan puuttuessa vapaat kädet tuoda ja myydä tätä tavaraa. Vähimmän laskun mukaan Kaaresuvannon seurakunnasta meni ainakin 1000 riksiä vuosittain viinaan, ja Jukkasjärveltä, missä viinankulutus oli paljon runsaampaa, hävisi vähimmäisessä laskussa osapuilleen 1200 riksiä vuosittain. Tapahtuneen muutoksen jälkeen on vuoden 1849 aikana kertynyt kummankin seurakunnan yhteispanoksesta Lainon – Kangosen koululle 229 riksiä, samoin

raittiuden edistämiseen jokseenkin 100 riksiä, Kaaresuvnon köyhille 80 riksiä, tavanomaisen lisäksi ja huomioon ottamatta sitä, mikä on voinut kertyä Jukkasjärven köyhille, mikä summa ei ole tiedossani. Jos otetaan tarkasteltavaksi viinan aiheuttama taloudellinen menetys, siitä syntynyt köyhyys, sen vuoksi tehdyt rikokset, niin ei tarvita suurta todistelukykyä paljastamaan, että ne pikku uhraukset, joita on tehty nyt mainittuihin tarkoituksiin, ovat varsin merkityksettömiä verrattuina viinan aiheuttamaan taloudelliseen tappioon. Sitä vastoin sillä hyvällä, mikä näillä 400 riksillä on aiottu, voi olla siunaukselliset seuraukset nykyisessä ja tulevassa. Raittiuden edistämiseksi kerääntyneet lahjat on jaettu siten, että raittiusasiamiehet varustettuina Kaaresuvannon raittiusseuran suositustodistuksella sekä pienellä tuella yhteisestä panostuksesta ovat tehneet matkoja Jellivaaraan, Pajalaan, Alattioon, Koutokeinoon, Karasjoelle ja Kittilään, ja vaikka tulokset sieltä eivät vielä ole täysin tiedossa, ovat kuitenkin Koutokeinon lappalaiset ottaneet vastaan ehdottoman raittiuden periaatteen lukuunottamatta pohjoisinta, Karasjokeen rajoittuvaa aluetta, myöskin on viinankulutus huomattavasti vähentynyt Pajalan seurakunnassa samoin kuin Muonioniskalla Suomen puolella. Sen seurauksena ovat myös lainrikkomukset vähentyneet, minkä voi myös todeta herra Hackzellin yllä mainitusta raportista. Emme erehtyne [<sida 11>](#) paljon, jos väitämme, että fyysinen terveydentila on kohonnut samassa mitassa kuin vahingollisten viinajuomien käyttö on vähentynyt. Se että köyhyys ja kurjuus ylipäänsä on seurausta ruumiin- ja sielunvoimien väärinkäytöstä, on tosiasia, jonka havaitsevat ja tunnustavat kaikki heti kun köyhyyden moraaliset syyt tulevat raivatuiksi pois. Syitä pahenevaan köyhyyteen on haluttu etsiä virheellisestä lainsäädännöstä, mutta oikea syy täytyy hakea yltyvästä tapain turmeluksesta. Laiskuus, juopottelu, siveettömyys ja suuriluontoinen elämä ovat köyhyyden kasvatusäitejä.

16. Jos siis nyt tapahtuneessa ajatustapojen ja tottumusten muutoksessa, josta yleisölle on kerrottu edellä mainituissa virkaraporteissa, olisi kätkeytyä jotakin minulle tuntematonta haihattelua, niin sen täytyy olla sellaista haihattelua, joka voi olla vahingollista kapakoitsijoille ja viinanpolttajille, mutta ei juupoille, jotka saavat kiittää tätä haihattelua palautuneesta terveydestään ja hyvinvoinnistaan, eikä riitaisille puolisoille, jotka saavat kiittää tätä haihattelua palautuneesta luottamuksesta. Tämä haihattelu ei voi myöskään olla vahingollista niille, joilta on varastettu, koskapa varkaat ilman lain asettamaa pakkoa ovat kantaneet varastettua tavaraa takaisin. Se ei voi olla vahingollista talollisille, jotka tämän haihattelun vuoksi ovat saaneet uskollisia ja luotettavia palvelijoita. Se ei voi olla vahingollista palvelijoille, jotka tämän haihattelun ansiosta ovat tulleet säästäväisemmiksi, he eivät enää heitä pois työansioitaan kapakan tiskille eikä humpuukikauppiaan pussiin. Tämä haihattelu ei voi olla vahingollista kunniallisille neitsyille, jotka tämän haihattelun avulla ovat oppineet erottamaan huiputtajan kunniallisesta kosijasta. Tämä haihattelu ei voi olla vahingollista terveille, jotka tämän haihattelun avulla ovat oppineet arvostamaan sekä tämän että tulevan elämän etuja. Se ei voi olla vahingollista kuoleville, jotka tämän haihattelun vuoksi jättävät maailman päällenäkyvällä ilolla, ihmeellisesti kohonneessa mielialassa.

17. Kuitenkin joku nimetön kirjoittaja Pajalasta on Norrbottens Tidningiin lähetetyssä artikkelissa halunnut todistaa, että tapahtunut muutos olisi valtion olemassaololle vahingollista haihattelua, ja tämän hän on tehnyt tohtori Wretholmin lausuman perusteella. Vaikka tohtori Wretholm on kirjallisesti kieltänyt antaneensa sellaista lausuntoa, mikä niin muodoin tulee jäämään pajalalaisen kirjoittajan tilille, kuitenkin, koska myös tämä arvio joissakin Pajalan kylissä tapahtuneesta muutoksesta on mainitun lehden toimituksen välityksellä saatettu julkisuuteen, pidän Pajalan nykyisenä pastorina velvollisuutenani valaista arvoisaa konsistoria siitä, että mitään valtion olemassaololle vahingollista haihattelua ei esiinny Pajalan seurakunnassa sikäli kuin pajalalainen kirjoittaja ei tarkoita valtiolla kapakoitsijoiden, juoppolallien ja kruununvarkaiden yhteenliittymää, missä tapauksessa tapahtunutta mielenmuutosta, joka on saanut alkunsa mainitusta koulusta, tosin voidaan pitää sen sorttiselle valtiolle vahingollisena haihatteluna, koskapa se juuri tähtää siihen, että saataisiin juurineen poistetuksi sen <sidan12> sorttinen valtio, joka koostuu huorista, kapakoitsijoista, juoppolalleista ja kruununvarkaista. Että Pajalan seurakunta on ollut ja yhä edelleen osittain on sen sorttinen valtio, se minulla oli tilaisuus havaita pitäessäni kinkereitä Tärännön kylässä, missä minut yllätti siellä esiintyvä, kristityille valtioille vahingollinen haihattelu, jolla oli pakanallinen alkuperä. Siellä oli nimittäin kinkerihuoneen vieressä kamari, joka oli luovutettu rengille, joka vastoin kohtuullista korvausta avasi viisauden kaivon ja antoi kinkeriväen nuorison ammentaa viisautta ja ymmärrystä viinapullosta. Nämä aidot luterilaiset tulivat sitten yksi toisensa jälkeen todisteilla, jotka olivat osittain noudettuja viinapullosta ja osittain muista sameista lähteistä, haluten näillä saada minut vakuuttuneeksi siitä, että heidän uskonsa (viinan autuaaksitekevään voimaan) ja heidän tähän uskoon perustuva vaelluksensa (joka ilmenee tanssina, kortinpeluuna, juopotteluna, tappeluna, ylpeytenä, oikeudenkäynteinä ja ennen kaikkea kohonneena sukupuoliviettinä, (Tärännössä syntyy vuosittain monia aviottomia lapsia)), olisivat yhtäpitäväiset evankelisen opin kanssa. Samoin he yrittivät vakuuttaa että ne, joilla on muunlainen usko ja muunlainen elämä, olisivat haihattelijoina ja vääriä profeettoja.
18. Tämän haihattelun vastustamiseksi toivomukseni on ollut saada aikaisemmin mainittu koulutoimi siirretyksi Tärännön kylään, missä asustaa lähes 70 tilallista ja missä koko väkiluku on yli 500 henkilöä. Ja koska mitään kansakoulua ei vielä ole saatu toimimaan Pajalan seurakunnassa siitä syystä, että Pajalan seurakunnan on täytynyt käynnissä olevan pappilan rakentamisen vuoksi saada lykkäystä koulurakennusten pystyttämiseen, rohkenen täten anoa, että arvoisa konsistori suvaitsi esittää kuninkaalliselle majesteetille Tornion Lapin nöyrän pyynnön, että tietty määrä köyhiä lappalaislapsia pääsisi kahden edellisvuoden tapaan nauttimaan lastenopettaja Raattamaan opetuksia, toivossa että kuninkaallinen majesteetti suvaitsee armollisesti myöntää köyhien lasten ylläpitoon saman summan kuin aikaisemmin on armollisesti myönnetty.

Pajalassa ja Könkäisen pappilassa 21. heinäkuuta 1849

L.L.Laestadius

P.S. Seurauksena arvoisan konsistorin kirjoituksesta 11. päivältä heinäkuuta, joka kirjoitus liittyy uuteen yritykseen saada lappalaislapsia majoitetuksi uudisasukkaiden tai tilallisten luokse ja jonka olen saanut käsiini 30. päivänä samaa kuuta, rohkenen antaa arvoisalle konsistorille tiedoksi, että uusia yrityksiä lasten majoittamiseksi tosin on tehtävä, vaikka tietoa summasta ei kyetä jättämään arvoisalle konsistorille ennen kuin yhdyskuntia on kuultu koolle kutsuttavissa kyläkokouksissa. – Kōnkäisen pappilassa 31. heinäkuuta 1849

L.L.Laestadius

—
Suomennos / Alkuperäinen ruotsinkielinen teksti on Tuomiokapitulin arkistossa / Härnösandin maakunta-arkistossa /